

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2008. gada 16. decembrī

lietā Nr. 2008-09-0106

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis, Aija Branta, Juris Jelāgins, Kristīne Krūma un Viktors Skudra,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu un 28.¹ pantu,

pēc Boļeslava Murāna konstitucionālās sūdzības

2008. gada 21. novembrī tiesas sēdē rakstveida procesā izskatīja lietu

„Par Krimināllikuma 230.¹ panta pirmās daļas atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. panta pirmās daļas pirmajam teikumam un Latvijas Republikas Satversmes 64. un 65. pantam un 92. panta otrajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. 1999. gada 1. aprīlī stājās spēkā Krimināllikums. Latvijas Republikas Saeima (turpmāk – Saeima) 2002. gada 25. aprīlī pieņēma likumu “Grozījumi Krimināllikumā”, ar kuru Krimināllikums tika papildināts ar 230.¹ pantu, paredzot kriminālatbildību par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu. Šis pants noteic:

„(1) Par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu, ja tās rezultātā cietušajam nodarīts viegls vai vidēja smaguma miesas bojājums, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divdesmit minimālajām mēnešalgām.

(2) Par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu, ja tās rezultātā cietušajam nodarīts smags miesas bojājums vai tā izraisījusi cilvēka nāvi, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz sešdesmit minimālajām mēnešalgām.”

2. Pieteikuma iesniedzējs Boļeslavs Murāns (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2006. gada 14. novembra spriedumu atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 230.¹ panta pirmās daļas (turpmāk – apstrīdētā norma). Kriminālpārkāpums noticis 2005. gada 30. aprīlī. Rīgas apgabaltiesa, izskatījusi Pieteikuma iesniedzēja apelācijas sūdzību, 2007. gada 13. jūnijā minēto spriedumu atstāja negrozītu. Arī kasācijas sūdzību Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments 2007. gada 26. oktobrī noraidīja.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņa tiesības būt atzītam par vainīgu saskaņā ar likumu. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka tiesību normas pieņemšanas kārtības ievērošana ir tiesību normas spēkā esamības priekšnoteikums. Taču apstrīdētā norma esot pieņemta, pārkāpjot vairākas Saeimas kārtības ruļļa normas. Apstrīdētā norma esot pieņemta 2002. gada 25. aprīlī ar likumu „Grozījumi Krimināllikumā”. Likumprojektu reģistrā minētā likuma projekts reģistrēts ar numuru 677.

Pieteikuma iesniedzējs uzsver, ka apstrīdētā norma likumprojektā parādījusies tikai trešajā lasījumā, tāpēc tās nepieciešamība nav pienācīgā kārtā apspriesta nedz atbildīgajā komisijā, nedz Saeimas sēdē. Turklāt publiski neesot pieejami materiāli par apstrīdētās normas pieņemšanas tiesisko pamatojumu un nepieciešamību (likumprojekta anotācija, atbildīgās komisijas atzinums, Saeimas juridiskā dienesta atzinums). Šāds pamatojums neesot atrodams arī Saeimas sēžu stenogrammās. Priekšlikumu par apstrīdētās normas iekļaušanu Krimināllikumā iesnieguši divi deputāti, bet saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 65.

pantu likumprojektu varot iesniegt tikai vismaz pieci deputāti. Tā kā apstrīdētā norma pieņemta, neievērojot tiesību normas pieņemšanas kārtību, tā esot nelikumīga un neatbilstot Satversmes 64. un 65. pantam.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Satversmes 92. pants ikvienam garantē tiesības aizstāvēt savas likumiskās intereses taisnīgā tiesā un tikt uzskatītam par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta ar likumu. Arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 7. panta pirmās daļas pirmais teikums nosakot, ka spriedums krimināllietā var būt balstīts vienīgi uz tādu tiesību normu, kura bija spēkā personai inkriminētās darbības veikšanas vai bezdarbības brīdī. No minētā izrietot, ka likumdevējam tiek izvirzīta prasība krimināltiesiskās normas formulēt skaidri un nepārprotami, bet normas piemērotājiem – dot šo normu nepaplašinātu tulkojumu. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) praksi šādai tiesību normai esot izvirzītas trīs kvalitātes prasības, proti, tai jābūt leģitīmai, pietiekami pieejamai un skaidrai.

Pieteikuma iesniedzējs atzīst, ka apstrīdētajā normā ir noteikta atbildība par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu. Taču kriminālpārkāpuma izdarīšanas laikā (2005. gada 30. aprīlī) spēkā neesot bijuši nekādi Ministru kabineta noteikumi, kas reglamentētu dzīvnieku turēšanas kārtību, kā arī dzīvnieku īpašnieku vai turētāju tiesības un pienākumus. Spēkā bijis vienīgi Dzīvnieku aizsardzības likums, kurā dzīvnieku īpašnieku tiesības un pienākumi esot formulēti ļoti vispārīgi. Turklāt minētajā likumā esot ietverts deleģējums Ministru kabinetam izstrādāt vairākus noteikumus dzīvnieku turēšanas jomā. Tā kā šādi Ministru kabineta noteikumi nebija spēkā, Pieteikuma iesniedzējs pauž viedokli, ka ir notiesāts, pamatojoties uz prettiesisku Krimināllikuma normu, jo no tās neesot skaidri saprotams, no kādām darbībām personai jāatturas, lai netiktu pārkāptas citu personu tiesības un intereses. Līdz ar to apstrīdētā norma neatbilstot nedz Satversmes 92. panta otrajam teikumam, nedz Konvencijas 7. panta pirmās daļas pirmajam teikumam.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – nepiekrīt Pieteikuma iesniedzēja viedoklim un uzskata, ka apstrīdētā norma nav pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām vairāku iemeslu dēļ.

Apstrīdētā norma esot pieņemta, ievērojot Satversmes 64. un 65.pantu, jo to ir pieņēmusi Saeima, bet likumprojektu, kurā tika ietverta arī apstrīdētā norma, iesniedzis Ministru kabinets.

Saeima norāda, ka jautājumu par Krimināllikuma normu precizēšanu saistībā ar atbildību par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu 2001.gada 23.oktobrī aktualizēja Valsts prezidents, Satversmes 47.pantā noteiktajā kārtībā iesniedzot Saeimai ierosinājumu. Tas nodots Aizsardzības un iekšlietu komisijai (turpmāk – atbildīgā komisija). Tad esot izveidota darba grupa, kas sagatavoja priekšlikumu, paredzot kriminālatbildību arī tad, ja dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanas rezultātā personai nodarīti tikai viegli miesas bojājumi. Saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 94.pantu likumprojektu otrajam lasījumam sagatavo atbildīgā komisija, dodot atzinumus par iesniegtajiem priekšlikumiem un, ja nepieciešams, pievienojot savus priekšlikumus. Atbildīgā komisija 2001.gada 12.decembra sēdē nolēmusi darba grupas sagatavoto priekšlikumu atbalstīt un ietvert likumprojektā Nr.992 kā savu priekšlikumu. Saeima otrajā lasījumā šo likumprojektu (tātad arī apstrīdēto normu) atbalstījusi 2001.gada 20.decembra sēdē. Tātad neesot pamatots Pieteikuma iesniedzēja apgalvojums, ka apstrīdētā norma nav atrodama nevienā likumprojektā, kas izskatīts otrajā lasījumā.

2002.gada 10.aprīļa sēdē atbildīgā komisija saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 85.panta otrās daļas 2.punktu vairākus likumprojektus par grozījumiem Krimināllikumā apvienojusi vienā likumprojektā ar numuru 677. Likumprojektam Nr.992 uz trešo lasījumu tika iesniegti arī Saeimas Juridiskā biroja priekšlikumi. Tie kopā ar likumprojektu Nr.992 pievienoti likumprojektam Nr.677 un Saeimas sēdē izskatāmajā tabulā ietverti kā 29. un 52. priekšlikums. Šie priekšlikumi paredzējuši mainīt otrajā lasījumā nobalsoto apstrīdētās normas vietu likumprojektā, pārceļot to no 131.¹panta uz 230.¹pantu. Saeima atbalstījusi likumprojektu Nr.677 trešajā lasījumā. Tas pieņemts Saeimas 2002.gada 25.aprīļa sēdē. Valsts prezidents likumu izsludinājis 2002.gada 9.maijā.

Saeima uzsver, ka apstrīdētā norma ir pieņemta atbilstoši Saeimas kārtības rullim. Līdz ar to ierobežojums formāli esot noteikts ar likumu, kas pieņemts Satversmē un Saeimas kārtības rullī paredzētajā kārtībā.

Saeima noraida arī Pieteikuma iesniedzēja argumentu par to, ka apstrīdētajā normā ietvertā atsauce uz dzīvnieku turēšanas noteikumiem prasot detalizētu Ministru kabineta regulējumu, jo Dzīvnieku aizsardzības likums nenosakot dzīvnieka īpašnieka pienākumus pietiekami skaidri un detalizēti un tādējādi neļaujot paredzēt konkrēto darbību sekas.

Saeima norāda, ka ar dzīvnieku turēšanas noteikumiem tiek saprasts jebkurš ārējais normatīvais akts, kas privātpersonai nosaka tiesības vai pienākumus dzīvnieku turēšanas jomā. Dzīvnieku aizsardzības likuma 5.panta pirmā daļa paredzot, ka dzīvnieka īpašniekam ir Civillikumā noteiktā vara pār dzīvnieku, izņemot šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus. Pie tam saskaņā ar minētā panta otro daļu dzīvnieka īpašniekam esot arī pienākums nodrošināt, lai dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu cilvēkus vai citus dzīvniekus. Tādējādi likums ļaujot tiesību normu adresātam saprast un paredzēt viņam uzlikto pienākumu, bet tiesību normu piemērotājam – noskaidrot visus faktiskos un tiesiskos apstākļus, lai izvērtētu notikušo un lemtu par personas saukšanu pie likumā noteiktās atbildības. Tādējādi apstrīdētā norma atbilstot gan Satversmes 92. pantam, gan Konvencijas 7. panta pirmajai daļai.

Secinājumu daļa

4. Satversmes 92. panta otrais teikums noteic: „Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu.”

Satversmes 8. nodaļas “Cilvēka pamattiesības” normu saturs tika veidots, ievērojot Satversmes iekšējo formu un lakonisko stilu, tāpēc cilvēka pamattiesības Satversmē ierakstītas vispārīgā formulējumā. Noskaidrojot Satversmē noteikto pamattiesību saturu, ir jāņem vērā Latvijas starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā. Starptautiskās cilvēktiesību normas un to piemērošanas prakse konstitucionālo tiesību līmenī kalpo kā interpretācijas līdzeklis, lai noteiktu pamattiesību un tiesiskas valsts principu saturu un apjomu, ciktāl tas nenoved pie Satversmē ietverto pamattiesību samazināšanas vai ierobežošanas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 5. punktu un Satversmes tiesas*

2007. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-03-01 11. punktu). Valsts pienākums ņemt vērā starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā izriet no Satversmes 89. panta, kas noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Šis pants skaidri norāda uz to, ka konstitucionālā likumdevēja mērķis bija panākt Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu harmoniju ar starptautiskajām cilvēktiesību normām (*sk. Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta sprieduma lietā Nr. 2000-03-01 secinājumu daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 2002. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2001-08-01 secinājumu daļas 3. punktu un Satversmes tiesas 2007. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-03-01 11. punktu*).

4.1. Konvencijas 7. panta pirmās daļas pirmais teikums noteic: „Nevienu nedrīkst apsūdzēt kriminālnoziedzumā tāda nodarījuma vai nolaidības dēļ, kas, saskaņā ar izdarīšanas brīdī spēkā bijušo valsts iekšējo likumdošanu vai starptautiskajām tiesībām, nebija kriminālnoziedzums.”

Šī norma visupirms ietver likuma atpakaļejoša spēka aizlieguma principu, taču vienlaikus noteic arī citus principus, proti, ka tikai likums var noteikt, kas ir noziedzīgs nodarījums, un paredzēt par to atbildību (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) un ka sodošu likumu nevar piemērot paplašināti par sliktu apsūdzētajam, piemēram, pēc analogijas (*sk., piemēram: Kokkinakis v. Greece, judgment of 25 May 1993, no 14307/88, para 52 un C.R. v. The United Kingdom, judgment of 22 November 1995, no 20190/92, para 35*).

Ņemot vērā ECT praksi, var secināt, ka personas rīcība (darbība vai bezdarbība) atzīstama par noziedzīgu tikai tad, ja šādas rīcības aizliegums ir iekļauts likumā. Ar likumu jāsaprot tiesību normas, kuras ir pieejamas un paredzamas (*sk.: Tolstoy Miloslavsky v. The United Kingdom, judgment of 23 June 1995, no 18139/91, para 37 un C.R. v. The United Kingdom, judgment of 22 November 1995, no 20190/92, para 33*).

4.2. Satversmes 92. panta otrajā teikumā visupirms tiek nostiprināts nevainīguma prezumpcijas princips (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 23. februāra*

sprieduma lietā Nr. 2006-22-01 4. punktu). Taču līdzīgi Konvencijas 7. panta pirmās daļas pirmajam teikumam Satversmes 92. panta otrā teikuma vārdi „saskaņā ar likumu” ietver sevī arī *nullum crimen, nulla poena sine lege* principu, proti, personu var atzīt par vainīgu un sodu var piemērot tikai par tādu personas rīcību (darbību vai bezdarbību), kas saskaņā ar likumu ir atzīta par noziedzīgu.

Tādējādi Satversmes 92. panta otrā teikuma saturs aptver Konvencijas 7.panta pirmās daļas pirmajā teikumā noteiktās cilvēka pamattiesības.

Līdz ar to Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta otrajam teikumam, izmantojot ECT sniegto Konvencijas 7. panta interpretāciju.

5. Lai izvērtētu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92.panta otrajam teikumam, kas paredz, ka ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu, jānoskaidro, vai:

1) likums (apstrīdētā norma) pieņemts Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā;

2) apstrīdētā norma ir pieejama, pietiekami skaidra un saprotama, lai varētu būt par pamatu saukšanai pie kriminālatbildības.

6. Pieteikuma iesniedzējs pauž viedokli, ka apstrīdētā norma ir pieņemta, pārkāpjot Saeimas kārtības rullī noteikto procedūru, un tāpēc neatbilst arī Satversmes 64. un 65. pantam.

6.1. Satversmes 64. pants noteic: „Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.”

Viens no būtiskākajiem likuma spēkā esamības priekšnoteikumiem ir tā pieņemšanas konstitucionālās kārtības ievērošana. Satversmes 21.pants noteic, ka “iekšējās darbības un kārtības noteikšanai Saeima izstrādā sev kārtības rulli”. Šajā pantā ir ietverts princips, ka Saeima pati, nevis kāds cits, nosaka sev darbības kārtību [*sk. Satversmes tiesas 1998.gada 13.jūlija sprieduma lietā Nr.03-04(98) secinājumu daļas 3. punktu un Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 secinājumu daļas 5. punktu*].

Likumdošanas process ir sevišķa procesuālā kārtība, atbilstoši kurai Saeima vai pati tauta panāk to, ka iepriekš sagatavots likumprojekts kļūst par likumu, tas ir, par normatīvu aktu, kas ieņem noteiktu vietu normatīvo aktu sistēmā. Likumdošanas procesu var iedalīt šādās stadijās: likumdošanas iniciatīva; likumprojekta apspriešana; likuma pieņemšana; likuma publicēšana (*sk.: Dišlers K. Latvijas valsts varas orgāni un viņu funkcijas. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004, [XXI] 92. lpp.*).

6.2. Ar likumdošanas iniciatīvu saprot priekšlikuma par likuma izdošanu, grozīšanu vai atcelšanu iesniegšanu Saeimā. Iesniegt šādu iniciatīvu var tikai tie subjekti, kuriem šādas tiesības piešķir Satversme. Satversmes 65. pants noteic: „Likumprojektus var iesniegt Saeimai Valsts prezidents, Ministru kabinets, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci deputāti, kā arī šinī Satversmē paredzētos gadījumos un kārtībā viena desmitā daļa vēlētāju.”

Apstrīdētā norma iekļauta Krimināllikumā ar 2002. gada 25. aprīļa likumu „Grozījumi Krimināllikumā”. Šā likuma projekts reģistrēts 7. Saeimas likumprojektu reģistrā ar numuru 677. Likumprojektu Nr. 677 Saeimas Prezidijam bija iesniedzis Ministru kabinets. Saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 85.pantu tam bija pievienoti arī citi Satversmes 65.panta kārtībā iesniegtie likumprojekti (likumprojekti Nr. 766, 768, 813, 922, 992).

Ar numuru 992 bija reģistrēts likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”, ko Saeimas Prezidijam 2001. gada 24. augustā iesniedza Ministru kabinets. Šis likumprojekts Saeimas 2001. gada 6. septembra sēdē tika nodots komisijām, tostarp Aizsardzības un iekšlietu komisijai kā atbildīgajai komisijai.

Tādējādi gan likumprojektu Nr. 992, gan likumprojektu Nr. 667 ir iesniedzis Ministru kabinets. Līdz ar to minēto likumprojektu iesniegšana Saeimā notikusi saskaņā ar Satversmes 65. pantu.

6.3. Likumprojekta juridiskā apspriešana noris Saeimā parlamentārās procedūras ietvaros – tā ir likumprojekta caurlūkošana un tā galīgās redakcijas izstrādāšana, kas tiek veikta daudzpakāpju procedūras ietvaros.

2001. gada 15. novembrī likumprojekts Nr. 992 „Grozījumi Krimināllikumā” tika izskatīts pirmajā lasījumā un atbalstīts.

Saeimas balsojums pirmā lasījuma noslēgumā ir balsojums par pāreju uz likumprojekta lasīšanu pa pantiem. Ja likumprojekts pieņemts pirmajā lasījumā, Saeima lemj par termiņu, kādā iesniedzami priekšlikumi.

6.4. Saskaņā ar Satversmes 47. pantu Valsts prezidents var iesniegt likuma ierosinājumu, proti, rosināt Saeimu izstrādāt likumprojektu. Jautājumu par Krimināllikuma normu precizēšanu saistībā ar atbildību par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu aktualizēja Valsts prezidents. 2001.gada 23.oktobrī Satversmes 47.pantā noteiktajā kārtībā Saeimai tika iesniegts Valsts prezidenta ierosinājums izdarīt grozījumus Krimināllikumā, paredzot kriminālatbildību par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu gadījumos, kad šo noteikumu tīšas pārkāpšanas rezultātā nodarīts kaitējums personas dzīvībai un veselībai (*sk. lietas materiālu 104.lpp.*). Ierosinājums tika nodots Aizsardzības un iekšlietu komisijai, kas atbild par grozījumiem Krimināllikumā.

Lai īstenotu šo ierosinājumu, atbildīgā komisija izveidoja ekspertu darba grupu. Tā sagatavoja priekšlikumu, kas paredzēja, ka kriminālatbildība var iestāties arī tad, ja dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanas rezultātā personai nodarīti tikai viegli miesas bojājumi.

Saskaņā ar Satversmi un Saeimas kārtības rulli darba grupas ierosinājumu varēja virzīt kā atsevišķu likumprojektu vai iesniegt kā priekšlikumu citam likumprojektam. Saeimas kārtības ruļļa 94.pants paredz, ka likumprojektu otrajam lasījumam sagatavo atbildīgā komisija, dodot atzinumus par iesniegtajiem priekšlikumiem un, ja nepieciešams, pievienojot savus priekšlikumus. Atbildīgajai komisijai nav noteikts priekšlikumu iesniegšanas termiņš, jo priekšlikumi var tikt formulēti komisijas sēdē, debatējot par jau iesniegtajiem priekšlikumiem un likumprojektu kopumā (piemēram, konstatējot, ka nepieciešams noregulēt kādu jautājumu). Tādējādi atbildīgā komisija nodrošina, ka likumprojekts izskatīšanai Saeimas sēdei tiek sagatavots pilnvērtīgi (piemēram, daļēji atbalstot kādu no iesniegtajiem priekšlikumiem, komisija to izsaka precizētā redakcijā).

Atbildīgā komisija 2001.gada 12.decembra sēdē nolēma atbalstīt darba grupas sagatavoto priekšlikumu un ietvert to likumprojektā Nr.992 kā savu priekšlikumu. Apstrīdētās normas sākotnējo redakciju likumprojektā iekļāva kā Krimināllikuma

131.¹ pantu, paredzot atbildību „par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu, ja tās rezultātā cietušajam nodarīti viegli miesas bojājumi” (*sk. lietas materiālu 129.–137.lpp.*). Likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā” (reģ. Nr. 992) tika izskatīts un atbalstīts otrajā lasījumā 2001. gada 20. decembrī.

Tādējādi nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja apgalvojums, ka apstrīdētā norma nav atrodama nevienā likumprojektā, kas izskatīts otrajā lasījumā.

6.5. Atbildīgā komisija 2002.gada 10.aprīļa sēdē saskaņā ar Saeimas kārtības rullī 85.panta otrās daļas 2.punktu vairākus likumprojektus par grozījumiem Krimināllikumā apvienoja vienā likumprojektā – likumprojektā Nr.677. Likumprojektam Nr.992 uz trešo lasījumu tika iesniegti arī Saeimas Juridiskā biroja priekšlikumi. Tos kopā ar likumprojektu Nr.992 pievienoja likumprojektam Nr.677, darbam Saeimas sēdē paredzētajā tabulā tos ietverot kā 29. un 52. priekšlikumu. Līdzīgus priekšlikumus iesniedza deputāti Jānis Ādamsons un Imants Stirāns (28. un 51.priekšlikums) (*sk. lietas materiālu 168.–183.lpp.*). Minētie priekšlikumi paredzēja mainīt otrajā lasījumā nobalsoto apstrīdētās normas vietu Krimināllikumā, pārceļot to no 131.¹ panta uz 230.¹ pantu.

Saeima atbalstīja likumprojektu Nr.677 trešajā lasījumā 2002.gada 25.aprīļa sēdē. Valsts prezidents likumu izsludināja 2002.gada 9.maijā.

Līdz ar to secināms, ka apstrīdētās normas pieņemšanas procedūra ietvērusi vismaz divus lasījumus. Saskaņā ar Saeimas kārtības rulli likumprojekta izskatīšanas gaitā attiecīgu pantu, tā daļu vai grozījumus tiesību normā var iekļaut gan otrajā, gan trešajā lasījumā. Minētais neattiecas vienīgi uz gadījumiem, kad saskaņā ar Satversmes 76.pantu tiek izskatīti grozījumi Satversmē, – tad otrajā un trešajā lasījumā priekšlikumus var iesniegt vienīgi par tiem pantiem (par to pantu grozīšanu vai izslēgšanu), kuri bijuši likumprojektā, kad tas pieņemts pirmajā lasījumā.

6.6. Nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka neesot ievērota likumprojekta un patstāvīgā priekšlikuma iesniegšanas kārtība.

Ikviens deputāts ir tiesīgs iesniegt priekšlikumu jau izskatāmam (iesniegtam) likumprojektam. Deputātam šādā gadījumā nav jāpieaicina vēl četri deputāti, lai iesniegtu jaunu likumprojektu.

Patstāvīgais priekšlikums nav tas pats, kas likumprojektam iesniedzamais priekšlikums. Pamatojoties uz Saeimas kārtības ruļļa 117.panta pirmo daļu, patstāvīgais priekšlikums iesniedzams Saeimas lēmuma projekta veidā (piemēram, ar šādu lēmumu Saeima var noteikt pozīciju kādā svarīgā jautājumā). Patstāvīgajā priekšlikumā nedrīkst iekļaut tiesību normas.

Jau iepriekš tika norādīts, ka apstrīdētā norma otrajam lasījumam iesniegta kā atbildīgās komisijas priekšlikums, savukārt precizējumi trešajam lasījumam – kā divu deputātu priekšlikumi un Saeimas Juridiskā biroja priekšlikumi. Savukārt likumprojektu Nr. 992 iesniedza Ministru kabinets.

6.7. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka likumprojektu reģistrā nav atrodams apstrīdētās normas pieņemšanas tiesiskais pamatojums un nepieciešamības izklāsts.

Var piekrist Saeimas viedoklim, ka Saeimas kārtības rullis neparedz pienākumu likumprojektu reģistrā ietvert katras tiesību normas pieņemšanas tiesisko pamatojumu un nepieciešamības izklāstu. Saeimas mājaslapai un likumprojektu reģistram ir tikai informatīvs raksturs, un tie nodrošina visbiežāk nepieciešamās ar Saeimas darbu saistītās informācijas pieejamību.

Saeimas kārtības rullis neuzliek arī par pienākumu Saeimas sēdes stenogrammā ietvert katras tiesību normas pieņemšanas tiesisko pamatojumu un nepieciešamības izklāstu. Saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 145. un 146. pantu Saeimas sēžu norisi fiksē fonogrammā, pēc kuras sagatavo stenogrammu un Saeimas sēdes protokolu, kurā fiksēta sēdē izskatītā darba kārtība, pieņemtie lēmumi un balsošanas rezultāti.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka apstrīdētā norma pieņemta saskaņā ar Saeimas kārtības rulli un tās pieņemšanas procedūrā Saeimā nav konstatēti pārkāpumi. Līdz ar to apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 65. pantam.

7. Pieteikuma iesniedzējs pauž viedokli, ka saskaņā ar ECT praksi tiesību normai jābūt pieejamai un pietiekami skaidrai, taču apstrīdētā norma neatbilstot šādām pazīmēm. Dzīvnieku aizsardzības likums nenosakot dzīvnieka īpašnieka pienākumus pietiekami detalizēti, tāpēc paredzot deleģējumu šādas normas izstrādāt Ministru kabinetam. Tā kā nodarījuma izdarīšanas brīdī attiecīgi Ministru kabineta

noteikumi nebija izdoti, bet Dzīvnieku aizsardzības likuma normas esot ļoti vispārīgas, neesot iespējams paredzēt, no kādām darbībām dzīvnieku īpašniekam ir jāatturas, lai neiestātos kriminālatbildība.

7.1. Nav šaubu par to, ka apstrīdētā norma ir izsludināta Satversmē noteiktajā kārtībā [sk. 2002. gada 9.maija laikrakstu, „Latvijas Vēstnesis” Nr. 69 (2644)], līdz ar to tā ir publiski pieejama visiem, tostarp arī Pieteikuma iesniedzējam.

7.2. Apstrīdētā norma noteic: „Par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu, ja tās rezultātā cietušajam nodarīts viegls vai vidēja smaguma miesas bojājums [..]”.

Minētā norma ir uzskatāma par blanketu, proti, tajā nav norādītas visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes – „tās jāmeklē citos tiesību aktos vai vispārinātā vai aprobētā tiesu praksē” (*Krastiņš U. Noziedzīgi nodarījumi pret dabas vidi. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001, 19.lpp.*). Blanketu normu iekļaušana Krimināllikumā ir vispārpieņemta prakse un tiek uzskatīta par specifisku līdzekli krimināltiesisko priekšrakstu formulēšanai. Tas dod iespēju sasaistīt krimināltiesības ar citām tiesību nozarēm, paredzot kriminālatbildību par attiecīgās tiesību nozares priekšrakstu pārkāpumiem, kas uzskatāmi par sabiedriski bīstamiem nodarījumiem, tas ir, kriminālsodāmiem nodarījumiem. Gadījumos, kad nav iespējams kriminālnormās iekļaut visas iespējamās darbības vai bezdarbības izpausmes, tiek veidotas blanketas normas.

Jo smagāks ir iespējamais sods, jo skaidrākiem jābūt likumdevēja noteiktajiem priekšnoteikumiem personas sodīšanai. Taču pienākums pieņemt tādas normas, kuras ir pietiekami skaidras, nevar tikt pārspīlēts. Tādā gadījumā likumi kļūtu pārāk sastinguši un kazuistiski un tie vairs nebūtu taisnīgi, ņemot vērā attiecību mainību vai konkrētās lietas īpašos apstākļus (*Sk. Vācijas Federālās konstitucionālās tiesas spriedumu lietā Nr. 2 BvL 4/62 BVerfGE 14, 251*). Šāda situācija kļūtu vēl jo vairāk iespējama, ja likumdevējs tā vietā, lai noteiktu būtiskākos, ilgākam laika posmam piemērojamus noteikumus, tostarp sodīšanas priekšnoteikumus, kā arī soda veidu un mēru, pārāk sīki aprakstītu katru tiesisko sastāvu.

Blanketa norma pati par sevi nav uzskatāma par neskaidru tikai tāpēc, ka ietver sevī norādi uz citos normatīvos aktos iekļautajām tiesību normām (priekšrakstiem).

7.3. Tiesa, piemērojot blanketu normu, nosaka konkrēta noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes un norāda, kādā veidā ir izpaudusies nodarījuma objektīvā puse. Šāda pieeja nav pretrunā arī ar ECT praksi. Vienmēr būs nepieciešamība atrisināt neskaidrus jautājumus, piemēroties mainīgiem apstākļiem, tāpēc ir pieļaujama tiesību normu sīkāka skaidrošana tiesu spriedumos. Taču tiesību normas izpratnes attīstībai jāatbilst pārkāpuma būtībai un jābūt paredzamai (*Sk.: Tolstoy Miloslavsky v. The United Kingdom, judgment of 23 June 1995, no 18139/91, para 37 un C.R. v. The United Kingdom, judgment of 22 November 1995, no 20190/92, para 33*).

ECT norāda, ka, ietverot likumā vispārīga rakstura definīcijas, būs nepieciešams skaidrot to saturu. Šaubas par definīcijas robežām pašas par sevi attiecīgo jēdzienu nepadara par neatbilstošu Konvencijas 7. pantam, ja vien šīs robežas ir pietiekami skaidras vairumā gadījumu. Tiesu uzdevums ir interpretācijas ceļā kļiedēt šīs šaubas, ņemot vērā ikdienas praksē konstatētās izmaiņas (*Sk.: Cantoni v. France, judgment of 15 November 1996, no 17862/91, para 32*).

Tiesa katrā atsevišķā gadījumā pilnībā atklāj Krimināllikuma blanketās normas saturu, attiecinot to uz konkrētu noziedzīga nodarījuma sastāvu.

7.4. Kvalificējot Pieteikuma iesniedzēja nodarījumu kā kriminālpārkāpumu saskaņā ar Krimināllikuma 230.¹ panta pirmo daļu, vispārējās jurisdikcijas tiesa norādīja, ka B.Murāns atstāja suņus pie veikala durvīm bez uzraudzības, tādā veidā pārkāpjot Dzīvnieku aizsardzības likuma 5. panta otrās daļas 3. punkta noteikumus, tas ir, nenodrošināja, lai dzīvnieki netraucētu un neapdraudētu cilvēkus, un rezultātā tika nodarīts viegls miesas bojājums cietušajai (*sk. lietas materiālu 22.–23. lpp.*). Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka noziedzīga nodarījuma kvalifikācijā bija jāizmanto dzīvnieku turēšanas noteikumi, ar tiem saprotot nevis Dzīvnieku aizsardzības likumu, bet gan Ministru kabineta noteikumus, kas nodarījuma izdarīšanas brīdī nebija pieņemti.

Šāds Pieteikuma iesniedzēja arguments nav pamatots. Krimināllikums ir veidots kā vienots veselums. Tajā iekļauto blanketo normu formulējumos tiek lietots vienots jēdziens „noteikumu pārkāpšana” (piemēram, 74. pants, 95. pants, 113. pants, 215. pants u.c.). Gramatiskā iztulkošanas metode ir tikai pirmā no iztulkošanas metodēm, un nav pareizi vadīties vienīgi pēc tiesību normas vārdiskās jēgas (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 9.1. punktu*).

No Krimināllikuma sistēmas izriet, ka ar jēdzienu „noteikumu pārkāpšana” ir jāsaprot gadījumi, kad persona pārkāpj kādā ārējā normatīvajā aktā ietvertu uzvedības noteikumu (priekšrakstu) vai aizliegumu. Šādi priekšraksti un aizliegumi var būt iekļauti gan likumos, gan Ministru kabineta noteikumos.

Tādējādi apstrīdētajā normā lietotais formulējums „dzīvnieku turēšanas noteikumi” saprotams kā uzvedības noteikums (priekšraksts), kas attiecas uz dzīvnieku turēšanu un iekļauts kādā normatīvajā aktā. Par šāda priekšraksta neievērošanu vai nepienācīgu ievērošanu, kuras rezultātā nodarīts kaitējums personas veselībai, vainīgā persona saucama pie kriminālatbildības saskaņā ar apstrīdēto normu.

8. Likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 7. pants noteic: „spēkā esošie likumi un Ministru kabineta noteikumi ir saistoši visā Latvijas teritorijā, un neviens nevar aizbildināties ar to nezināšanu. Likumu un Ministru kabineta noteikumu nezināšana neatbrīvo no atbildības.” Ikvienam dzīvnieka īpašniekam vai turētājam ir saistošs Dzīvnieku aizsardzības likums, kura 5. panta otrajā daļā precīzi noteikti dzīvnieka īpašnieka pienākumi. Saskaņā ar minēto normu Pieteikuma iesniedzējam, kuram pieder trīs Vidusāzijas vilku sugas suņi, bija pienākums nodrošināt, lai dzīvnieki netraucētu un neapdraudētu cilvēkus vai citus dzīvniekus.

Pieteikuma iesniedzējam inkriminētā nodarījuma izdarīšanas laikā bija izveidojusies arī apstrīdētās normas piemērošanas prakse. Augstākās tiesas Senāta

Krimināllietu departaments ir norādījis, „ka praksē piemērojami „Suņu un kaķu turēšanas noteikumi” Nr.291 tiktāl, cik tie nav pretrunā Dzīvnieku aizsardzības likumam un šie noteikumi nav atcelti”. Tāpat Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments norādījis, ka Krimināllikuma 230.¹ pantā minētais jēdziens „dzīvnieku turēšanas noteikumi” ir plašāks par jēdzienu „Ministru kabineta noteikumi”. Pēc Senāta ieskata, vārds „noteikumi” ietver sevī arī jēdzienu „likums” [sk. *Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2005. gada 4. janvāra lēmumu lietā SKK-j-2(679)*].

Tādējādi apstrīdētā norma ļauj tiesību normas adresātam – arī Pieteikuma iesniedzējam – saprast un paredzēt viņam uzlikto pienākumu, bet tiesību normu piemērotājam – noskaidrot visus faktiskos un tiesiskos apstākļus, lai izvērtētu notikušo un lemtu par personas saukšanu pie likumā noteiktās atbildības.

Līdz ar to apstrīdētā norma uzskatāma par pietiekami skaidru, lai personu sauktu pie kriminālatbildības.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Krimināllikuma 230.¹ panta pirmo daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64., 65. pantam un 92. panta otrajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. panta pirmās daļas pirmajam teikumam.

Sprīdums ir galīgs un nepārsūdzams.

Sprīdums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

G.Kūtris